

Pisma, reagiranja, polemike

• reagiranja@vecernji.net • Večernji list, Oreškovićeve 6H/I, 10 000 Zagreb

Utopija je čekanje da mjere štednje ohrabre poduzetnike

Nakon prvosvibanjskog prosvjeda suočili smo se s napadom na ekonomska gledišta naših sindikata. Trebaju li sindikati imati ekonomsku politiku? Imaju li je? I ako je imaju, je li ona suvisla? U načelu ne trebaju, jer misija sindikata nije vođenje države, već zaštita radničkih interesa i zahtijevanje da se politika drži svojih obećanja radnicima.

Ipak, u sindikatima postoji živi interes za ekonomska pitanja, kao nikada do sada, jer i oni tragaju za izlazom iz nedaća milijuna radnika. Politika odgovore očito nema. Također, ni ekonomska struka nije dosegla složenost problema. Na prste jedne ruke broje se ekonomisti koji su uočili opasnost paralelnog bankarskog sustava koji je izazvao svjetsku krizu.

Sindikalna ekonomska politika nastala je kao rezultat promišljanja sindikalnih ljudi u cijelom svijetu na tragu najvećih ekonomista današnjice i respektabilnih institucija (MOR, UNCTAD).

U pozadini blaćenja sindikalnih stajališta uočavamo tržišne fundamentaliste kojima sve rješava nevidljiva ruka i zagovornike znatno većih rezanja, sve do ukidanja socijalne države. Naši kritičari vide uzrok nedaća u svojstvima ljudi iz Vlade. Međutim, izostanak rezultata pitanje je kapaciteta određene ekonomske politike više nego kapaciteta konkretnih političara.

Već je notorno da politika štednje pet godina ne daje rezultata, uništava generacije, potkopava demokraciju i čini stanje neizdrživim. Ako se našim komentatorima nova ekonomska teorija ne čita, onda neka se osvrnu na europsku stvarnost. Ako ni to nije dovoljno, onda mogu evocirati

VILIM RIBIĆ
predsjednik Matice
hrvatskih sindikata PIXSELL

povijesno iskustvo od 1929. do 1932. godine, te razdoblje totalitarnih prevrata nakon godina rigoroznih mjera štednje.

Vladini mislioci i zagovornici politike bez učinaka sigurni su da naši prijedlozi nemaju smisla. Linićevi imaju jer jamči oporavak za 10 godina.

Premijer Milanović izjavljuje da neće mijenjati smjer jer ne želi zemlju odvesti u dužničko ropstvo. No, zemlja utrnuće proizvodnje neminovno srlja u dužničko ropstvo. Javni dug i deficit se u zemljama koje su postale žrtve mjera štednje ne smanjuje, već povećava. Samo snažni rast proizvodnje može nas izvući iz spirale smanjene potražnje, proizvodnje i proračunskih prihoda a koja završava u dužničkom ropstvu.

U vrijeme kada se obitelji razdužuju, kada poduzetnici nemaju izvjesnu prodaju da bi proizvodili, počinje spirala potonuća i nastupa tzv. Minskiev moment: kada se svi poč-

nu razduživati, a nitko se ne zadužuje, počinje nagli pad relativnih cijena svega u odnosu na dug. Rekao bi Irving Fischer, što se u krizi više razdužujemo, to smo više dužni.

Izjava hrvatskog premijera za CNN da nam prepreku za oporavak predstavlja teško stanje u Italiji slika je nerazumijevanja vlastite politike. Naš izvoz u Italiju iznosi oko 11 milijardi kuna, a pao je u prošloj godini za samo 159 milijuna kuna, a uvoz porastao za 444 milijuna. Mudrima dosta.

Optužuju nas da zagovaramo inflaciju i zaduživanje radi povećanja plaća u javnom sektoru. To je gruba simplifikacija i falsifikacija. Mjere štednje uništavaju radna mjesta, ali im se protivimo još i više zbog utjecaja na očekivanja građana i poduzetnika. Pola ekonomije nalazi se u psihologiji. Kada zavlada strah od sutrašnjice, zamrznuće ekonomske aktivnosti mogu riješiti samo izvjesne narudžbe i sigurni kupci. Ako to država ne preuzme, nema nikog drugog.

Sindikati, pa i Ribić, traže zamašnjak koji može pokrenuti zablokirani ekonomski stroj, razbiti led u glavama poduzetnika, potaknuti inovacije i projekte, ohrabriti građane za potrošnju i upaliti svjetlo na kraju tunela. Besmislena je i najzdravija dijeta kada ste jako mršavi.

Slijedi pitanje: odakle novac? Kako objasniti da država u osnovi uvijek ima novca i može ga stvoriti? Pravila za domaćinstvo nisu pravila za državu, inflacija doista nije dobra, ali može biti nužna, država se može dodatno zadužiti, što isto nije dobro, ali i kod vlastitih građana, i tako mobilizirati veliku štednju, što je manje loše.

Zlo besperspektivnosti i nedogađanja za milijune

ljudi neusporedivo je veće od svih slabosti spomenutih rješenja. Biramo između dva zla. Međutim, svako daljnje zaduživanje sumnuto je ako ga ne prati perspektiva rasta, i uvjerljiva vlast koja zna što radi.

Tek nakon što se pokrene proizvodnja ima smisla pristupiti pitanju financijske konsolidacije. Pet godina krize praćene borbom za očuvanje stabilnosti nije dovelo do rasta. Očito je da samo rast može omogućiti stabilnost. Rast omogućava i lakše vraćanje dugova, povećanja proračunskih prihoda i dalje smanjivanje poreza. Je li to utopija? Prava je utopija zapravo čekanje da mjere štednje ohrabre poduzetnike.

Naša politika nije utopija samo ako se provodi uz niz paralelnih mjera. Primjerice, ključne su reforme u javnim poduzećima, visokom školstvu i javnoj upravi da bi državni aparat mogao povezati znanost, poduzetnike, financijski sektor i samu državu, po uzoru na iskustva veoma uspješnih zemalja, od Izraela, Japana i Finske u kojima je država, a ne nevidljiva ruka, igrala ključnu ulogu. Samo s organiziranom državom ove naše neortodoksne mjere imaju smisla. U suprotnom, inflacija i zaduživanje mogu samo produbiti krizu.

Uspješna abenomika koja se trenutačno provodi u Japanu odgovara većini ovdje iznesenih polazišta. Kraj svih naših kritičara neopaženo prolazi epohalna promjena duha vremena kada je riječ o ekonomiji i politici. Gotovo je s neoliberalnom restauracijom. Čitatelj će možda primijetiti da naše neortodoksne mjere pretpostavljaju novu politiku, ali da nema izgleda za takvu promjenu. To gore po nas. Ostat ćemo zapećak, objekt, a ne subjekt svoje stvarnosti.